

ЄФІМОВ Борис Юхимович (справж. — Фрідлянд; 15(28). 09. 1900, Київ — 01. 10. 2008, Москва) — графік. Брат [М. Кольцова](#). Народний художник СРСР (1967). Дійсний член АМ СРСР (1975). Державні нагороди. Сталінська премія (1950, 1951), Державна премія СРСР (1972). Мистецтву навч. самотужки. Основна галузь — політ. сатира (журнал. й газетна карикатура, плакат). 1918 у київ. ж. «Зритель» опубл. перші шаржі Є. на О. Блока. Від 1919 співпрацював як карикатурист із редакціями газет і журналів, був одним із секр. редакц.-видав. відділу Нар. комісаріату з воєн. справ Рад. України. Очолював худож. відділ образотвор. агітації ЮгРОСТА в Одесі, був інструктором з наоч. агітації Упр. залізнич. агітпунктів у Харкові (1920), згодом — зав. худож.-плакат. відділу Київ. відділ. УкрРОСТА. Від 1922 — у Москві (г. «Правда», «Известия», ж. «Крокодил», «Огонек»). Автор випусків «Окон РОСТА», «Окон ТАСС», об'єдн. «Агітплакат» (гол. ред. 1966–90). Від серпня 2002 — завідувач відділу мистецтва карикатури Рос. АМ (Москва). Від серпня 2007 — гол. художник г. «Известия». Використовував досвід карикатуристів «Сатирикона». У 1920-і рр. виробив оригін. манеру, для якої характерні лаконіч. ліній. рисунок, гротескна

виразність образів. У Москві видав кілька альбомів сатир. графіки (зокрема «Карикатуры», 1924; «Лицо врага», 1931; «Политические карикатуры», 1935; «Сатира не без юмора», 1963; «Разящим ударом», 1985). Злободенні політ. карикатури Є. відображають перипетії ідеол. боротьби; численні шаржі складають галерею істор. діячів 20 ст. Брав активну участь практично у всіх політико-ідеол. кампаніях комуніст. режиму (незважаючи на те, що його брат був знищений цим режимом), зокрема у боротьбі із соціал-демократ. партіями Заходу, «справі Бухаріна-Рикова-Зінов'єва», «безрідними космополітами», «генетикою», Ватиканом, «лікарями-вбивцями», маршалом Тіто, «ворожими голосами» — радіостанціями Європи та Америки. Був зятим ворогом «гумору молодих» — нової хвилі рад. карикатури. Найціннішими є його твори антифашист. спрямування («Фашизм — ворог народів», 1937, «Уроки історії», 1946). Як кор. перебував на фронті, відрядж. на Нюрнбер. процес. Проілюстрував окремі видання книг М. Зощенка, Я. Гашека, Іллі Ільфа та Євгенія Петрова, М. Горького, М. Салтикова-Щедріна; оформляв вистави моск. театрів (напр., «Раки» С. Михалкова, 1953, Театр ім. Є. Вахтангова), працював художником анімац. кіно. Автор кн.: «Основы понимания карикатуры», «Сорок лет. Записки художника-сатирика» (обидві — 1961), «Рассказы о художниках-сатириках» (1963), «Невыдуманные истории» (1976), «Рассказы старого москвича» (1981), «Ровесник века: Воспоминания» (1987), «Судьба журналиста» (1988), «Десять десятилетий» (2000), «Вехи победы» (2005; усі — Москва).

Рекомендована література

1. Иоффе М. Б. Е. Ефимов. 1952;
2. Семенова Т. Борис Ефимович Ефимов. 1953;
3. Б. Е. Ефимов: Альбом. 1985;
4. усі — Москва.

[Ю. І. Шаповал](#)

Бібліографічний опис:

Єфимов Борис Юхимович / Ю. І. Шаповал // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-20182>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).